

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Art Bizantí
Codi	100563
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	segon semestre
Horari	<i>(link a la pàgina web del centre o titulació)</i>
Lloc on s'imparteix	Facultat de Lletres, Edifici B
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Manuel Castiñeiras
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	
Telèfon (*)	93 581 14 50
e-mail	Manuel.castineiras@uab.cat
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Manuel Castiñeiras
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	
Telèfon (*)	93 581 14 50
e-mail	Manuel.castineiras@uab.cat
Horari de tutories	

(Afegeix tants camps com sigui necessari)

(*) camps optatius

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

S'ha de tenir un mínim coneixement d'anglès o francès per poder accomplir algunes de les activitats supervisades i autònomes

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Contextualització:

L'assignatura forma part de la matèria *Historia General de l'Art Medieval*, de 24 ECTS, que es compon de quatre assignatures, dues al segon curs (*Art a l'Europa dels segles IV al X* i *Art Bizantí*) i dues al tercer curs (*Art Romànic* i *Art Gòtic*).

La docència d'Art Bizantí permetrà a l'alumne conèixer, dins dels fonaments bàsics de l'evolució cronològica de la imatge artística, els valors formals, el significat iconogràfic, les tècniques i procediments artístics així com la seva recepció en l'àmbit del món bizantí i d'influència bizantina, desenvolupant a més un sentit crític i comparatiu en relació amb altres formes d'expressió cultural així com un sentit geogràfic i polític de les diverses expressions artístiques de Bizanci i la seva contribució a Europa, al món eslau i als països i nacions del Mediterrani Oriental i Àsia Anterior.

Objectius:

1-Proporcionar a l'alumne un bon coneixement de les diverses manifestacions de l'art bizantí o d'àmbit bizantí, amb especial referència a la seva evolució cronològica, formal i tipològica en els territoris de Bizanci o d'influència bizantina.

2-Aconseguir que l'alumne assoleixi coneixements de les interrelacions entre art i context històric, polític i cultural de la societat bizantina i dels seus països d'influència, així com de les diverses funcions i continguts de l'obra d'art en aquest període.

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència CE1. (CE: competències específiques ...)

Resultats d'aprenentatge

Demostrar que coneix l'evolució de la imatge artística bizantina o d'influència bizantina des del període paleobizanti fins a la conquesta de Constantinoble:
1-Identificar imatges i situar-les en el seu context cultural
2-Descripció de l'objecte artístic bizantí amb un llenguatge propi de la crítica d'art.

Competència .....CE7.

Resultats d'aprenentatge

Interpretar l'obra d'art bizantina en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
1-Relacionar les imatges artístiques de Bizanci amb altres fenòmens culturals de l'època.
2-Reconstruir el panorama artístic del món bizantí i d'influència bizantina.

Competència CT2. (CT: competències transversals)

Resultats d'aprenentatge

Desenvolupar estratègies de treball autònom
1-Millora de l'expressió oral i escrita
2-Aprenentatge en la tria de lectures i en la seva aplicació a l'assignatura

Competència CG3. (CGU: competències generals UAB, si no estan incloses a les CT)

6.- Continguts de l'assignatura

- 1. LES BASES DE L'ART BIZANTÍ. -El llegat de Justinià: models de prestigi en arquitectura, mosaics, arts suntuàries i il·luminació. Funció i estètica, cerimònia i sacralitat: les icones i el culte a les imatges.**
- 2. L'ART DE L'EGIPTE COPTE. L'Egipte bizantí. Esglésies, monaquisme i arquitectura rupestre. Programes i models iconogràfics. Art tèxtil. Mobiliari litúrgic. Producció d'icones i manuscrits.**
- 3. LA DEFINICIÓ D'UN IMPERI CRISTIÀ ORTODOX (680-843): LA CRISI ICONOCLASTA I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES. Querella iconoclasta: ideologia i sociologia. El Concili de Nicea de 787.**
- 4. ARTE MEDIBIZANTÍ (843-1204): CLASSICISME BIZANTÍ I RECUPERACIO DE LES IMATGES. El renaixement macedoni i comnen. -Art aulic: renovació arquitectònica de Constantinoble. El gran palau. -El segon hel·lenisme: cultura literària i arts figuratives. Miniatura, mosaic i ivori. -L'art dels monestirs: la planta de creu inscrita cupulada. El model d'Hosios Lukas. Capadòcia: arquitectura rupestre i miniaturització. Atenes i Salònica. Els programes sagrats: topografia i funció.**
- 5. L'ART D'ARMÈNIA. Peculiaritat del cristianisme armeni. Els regnes armenis. El regne armeni de Cilícia. La Gran Armènia. -Armènia i Bizanci (s. IX-XI): arquitectura, decoració escultòrica i pintada. Alt'amar. El *khatchkar*. Llibres i orfebreria. -L'Armènia de les Croades (s. XII). Les arts de la Gran Armènia (s.XIII-XV): programes constructius i producció de manuscrits.**
- 6. BIZANCI I OCCIDENT. Les vies d'intercanvi: les Croades, el comerç marítim i la conquesta llatina. -El concepte d'art croat. Venècia, Sicília normanda, Xipre i Terra Santa. Arquitectura i arts del color: difusió dels models constantinopolitans i aportació local. El tresor de Sant Marc. Models bizantins a Occident.**
- 7. EL RENAIXEMENT PALEÒLEG. L'ús colorista dels materials i dels motius decoratius. Constantinoble, Salònica i Mistra. El nou humanisme pictòric: narració, anècdota i mímica. El *Llibre del Pintor de Mont Athos*.**
- 8. L'ART BIZANTÍ : DELS BALSANS A RÚSSIA**
Sèrbia, Bulgària i Moràvia. L'arquitectura russobizantina: Kiev i Novgorov. Mosca: la tercera Roma. Ivoris i icones. Andrei Rublov.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

(metodologia docent)

A més de les activitats dirigides a classe (explicació del temari amb projeccions pw-points i lectura de textos), es desenvoluparan activitats supervisades de tres tipus:

1-Un seminari de lectura i debat: preparació per part de l'alumnat del tema 7 (renaixement paleòleg) a partir d'una sèrie de lectures per debatre a classe i preparació del comentari d'una obra de la mateixa època

2-Lliurament d'un esquema de cinc folis sobre el tema 7 (El renaixement paleòleg) i un comentari sobre una obra de l'època (2 folis)

3-Sessions de comentaris de vídeos, imatges i textos: visionat del dvd *Icons from Sinai*, lectura de textos del *Llibre de Mont Athos* i comentari d'imatges

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Temes 1-6 i 8

40

Supervisades

Seminari: Exposició i debat del tema 7

15

Comentari de <i>Icons from Sinai</i>	3	
Comentari Pintor de Mont Athos	3	

Autònomes

Preparació de l'esquema tema 7	7	

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

-Evidència primera: prova escrita (50 %). S'avaluaran els coneixements teòrics i pràctics impartits. Desenvolupament de temes i comentaris d'imatges.

-Evidència segona: exposició oral del comentari d'una obra i presentació de dos treballs escrits (35%). Es valorarà la qualitat dels treballs i la exposició oral.

-Participació en seminaris i sessions de treball (20%). S'avaluaran les intervencions durant els debats i comentaris orals.

La qualificació final serà el resultat de la suma de la prova escrita (50%) i dels seminaris i treballs (50%).

Qui no hagi fet seminaris i treballs no pot aprovar l'assignatura.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

--	--	--

9- Bibliografia i enllaços web

Bibliografia bàsica:

Beckwith, J., *Arte paleocristiano y bizantino*, Cátedra, Madrid, 1997 (1ª ed. ing. Harmondsworth , 1970)

Grabar, A., *La iconoclastia bizantina*, Akal, Madrid, 1998 (1ª ed. fr. París, 1984).

Krautheimer, R., *Arquitectura paleocristiana y bizantina*, Cátedra, Madrid 1984 (1ª ed. ing. The Pelican History of Art, 1965)

Coptes i Armenis:

Gabra, G., Eaton-Krauss, M., *The Treasures of Coptic Art in the Coptic Museum and Churches of Old Cairo*, The American University in Cairo Press, El Cairo-Nueva York, 2005.

Armenia sacra. Mémoire chrétienne des Arméniens (IVè-XVIIIè siècle), Musée du Louvre, París, 2007.

Der Nersessian, S., *L'Art Arménien*, Flammarion, París, 1989.

Bizanci i Occident:

Demus, O., *The Mosaics of Norman Sicily*, Londres, 1949.

Idem, *Byzantine Art and the West*, Londres, 1970.

El arte sículo-normando, Milán, 2004.

Folda, J., *Crusader Art in the Holy Land, from the Third Crusade to the Fall of Acre, 1187-1291*, Cambridge University Press, Hong Kong, 2005.

Rússia:

Alpatov, M., *Tesoros del arte ruso*, Barcelona, 1967.

Papaioannou, K., *Pintura bizantina y rusa*, Madrid, 1968.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE